

ಬೋಧನೆ ಕುರಿತ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ - ಶಿಕ್ಷಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾತ್ರ

- ಶಿವಶಂಕರ್ ಕಾಂತೇಟಿ ಮತ್ತು
ಎಸ್. ವಿ. ಮಂಜುನಾಥ್

ಲೇಖನದ ಸಾರಾಂಶ

ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಸಬೇಕು? ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಬೇಕು? ಅದನ್ನು ಕಲಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳಾವವು? ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಯಾವುದು? ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಇನ್ನಿತರ ಅಂಶಗಳಾವವು? ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿರಬೇಕು? ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೇ? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತಜ್ಞರ ಸಾಹಿತ್ಯವಲೋಕನದ ಮೂಲಕ ಪರಿಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿದ ಬೋಧನಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಕೂಡ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಪಾತ್ರದ ಕುರಿತೂ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೀಠಿಕೆ

ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ನೀತಿನಿರೂಪಕರು, ಸ್ವಯಂ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಗುಂಪಿನ ಜನರು, ಬೋಧನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದಲೇ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಓರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕನ ಮೇಲಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಬಹುವಿಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿವಿಧ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಹಾಗೂ ಪರಿಣತಿ ಬೇಡುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯೆಂದು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಸಲು ಶಕ್ಯರು; ಇದು ಒಳ ಅರಿವಿನ ಚಟುವಟಿಕೆ, ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಚೆನ್ನಾಗಿ

ಬೋಧಿಸಬಹುದು, ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕಲಿಸಬಹುದು, ಕೆಲವು ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ - ಇವೇ ಮುಂತಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅತಾರ್ಕಿಕ ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಯಾರಿಗೇ ಆದರೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಬೋಧನೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಬೋಧನೆ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ವಿವಿಧ ಸಹ-ಸಂಬಂಧಿತ ಅಂಶಗಳಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳು, ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಳವಾದ ವಿಷಯಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆ ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗೀದಾರರಾದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರು ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಗಳಿಸಿರುವ ವಿಷಯಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಬಳಸುವ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆಳವಾದ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಹ-ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರು 'ನಾವು ಎಂಥವರಾಗಿರಬೇಕು', 'ನಾವು ಏನನ್ನು ಮತ್ತು ಏಕೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು', 'ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಹಾಗೂ 'ನಾವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ದೈನಂದಿನ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆಯೆ' ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ವ-ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಅವರ ನಿರಂತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಬೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಮಗ್ರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸಲು ಈ ಲೇಖನ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ 'ಒಳ್ಳೆಯ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕೆ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕನ ಬಗೆಗಿನ ಇಂಥ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಕಾಣ್ಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಸಮಗ್ರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ, ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಈ ಲೇಖನ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಬೋಧನೆ ಬಗೆಗಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು

1.1. ಬೋಧನೆ ಒಂದು ಏಕೀಕೃತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ

ಬೋಧನೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ವಿವರಣೆಯಿಂದ, ಅದು ಎಷ್ಟೇ ನಿಖರ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾಗಿದ್ದರೂ, ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡಲಾಗದು. ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ವಿವಿಧ ಚಿಕ್ಕ ಘಟಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಬೋಧನಾ ಕ್ರಮದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಯೋಜಿಸುವವರೆಗಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು, ವಿವರಿಸುವುದು, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು, ಬರೆಯುವುದು, ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದು, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು, ಮುಂತಾದುವು ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಆವಿಷ್ಕಾರ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಮರಳಿ ಯತ್ನವ ಮಾಡುವಂಥ ಸ್ವತಂತ್ರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆ / ಘಟಕವನ್ನು ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ಬೋಧನೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆಯೇ? ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಆಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆ, ದಾರಿ ತೋರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬೋಧನೆಯ ಅರ್ಥವೈಶಾಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದೇ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಬೋಧನೆಯು ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆ ಏಕೀಕೃತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ.

1.2. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ

ಬೋಧನೆಯು ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮೊದಲು ನಾವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಕಲಿಕೆ ಬೋಧನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ಪರಿಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ (ಅಂತರ್ಗತವಾದ) ಕಲಿಯುವ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. 2005ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮೊದಲನೆ ಅಧ್ಯಾಯವೂ ಇದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಕಲಿಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ದೇಹಾಂಗಗಳ ಬಳಕೆ,

ಬೇರೊಬ್ಬರ ಅನುಕರಣೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸೇರುವ ಮುನ್ನವೇ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಲಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಇದರರ್ಥ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ ನಂತರವೂ ನಾವು ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಕಲಿಕೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಬರಬಹುದು. ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜಗಳ ತಕ್ಷಣದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಎಷ್ಟೊಂದನ್ನು ಕಲಿತು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬೋಧನೆ ಏಕೆ ಬೇಕು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಆಗುವ ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಲಿಕೆ ಎಳೆಯ ಮಗು ತನ್ನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿ ಬದುಕಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಈ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೆ ಸಾಕಾಗುವುದು? ಪಲ್ಲಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಶೋತ್ತರಗಳು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂರಚನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಶಯ ಮತ್ತು ತಕ್ಷಣದ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಆದ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ - ಗತಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯೂ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೆಗೆ ಯೋಜಿತ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ನೆರವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಕೂಲತೆ ಏನೆಂದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಯುತ, ಉಚಿತ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನುದ್ದೇಶಿತ ಕಲಿಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದು. ಆದರೂ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಬೋಧನೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಗಳೂ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳೂ ಇರಲಾರದು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಂತಹ ಬೋಧನೆ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ತನ್ಮೂಲಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನುಕೂಲ ಅಥವಾ ಬಹುತೇಕ ಅನಾನುಕೂಲವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು. ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಟಗಳು, ಇಷ್ಟ ಅನಿಷ್ಟಗಳು, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಗೊತ್ತುಪಾಡುಗಳಾಗಿ (pre-conditionings) ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ ಬೇರೂರಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊರಬರುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗುವುದೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಔಪಚಾರಿಕ ಶಾಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಯಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು

ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಪಠ್ಯಸೂಚಿ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಂತಹ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಅವು ಅನಾನುಕೂಲತೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಬೋಧನೆಯ ವ್ಯಾಪಕತೆ ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಒಂದು ನಿಖರ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂಥದ್ದು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಮೂರ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂತೋಷದಾಯಕ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಕೆಲವು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ವಾಸ್ತವ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು (Real Numbers), ಕಾಂತೀಯತೆ (Magnetism), ಪೈಥಾಗರಸ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ (Pythagoras Theorem), ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ (Justice and Democracy). ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನರಿಯಲು ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಶ್ರಮವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಳೆಯ ಮಗು ಔಪಚಾರಿಕ ಬೋಧನೆಯ ನೆರವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸ್ವ-ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕವೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷಿಪ್ತಕರ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಇವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳೇ ಆಗಬಹುದು. ಅಷ್ಟೊಂದು ದೀರ್ಘಸಮಯ ಕಾಯುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಎಲ್ಲಿದೆ? ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಲು ಔಪಚಾರಿಕ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

1.3. ಬೋಧನೆ ನೈಪುಣ್ಯತೆ (ಮಾಸ್ಟರಿ) ಸಾಧಿಸಬಯಸುವ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಕ್ರಿಯೆ

ಮನುಷ್ಯ ಪರಿಪಕ್ವನಾಗುವ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಇತರ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಲವು ಚಿಂತಕರು ಔಷಧಗಳಿಂದಲೂ ನಡತೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಬಹುದೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಅವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಸಾಧನೆಯತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ / ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ / ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿರದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕೆ ಏನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಲಿಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಯಶಸ್ಸು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಕಲಿಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವುದೆಂದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣಿತ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕಲಿತಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಆತ ಕಲಿತಂಥದ್ದು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಈ

ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಕಲಿಕಾ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಪಡೆಯಲಾಗದು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಪಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿರುವವರು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಬೇಕು. ಮೇಲಿನ ವಾದದಂತೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಇದನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

1.4. ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

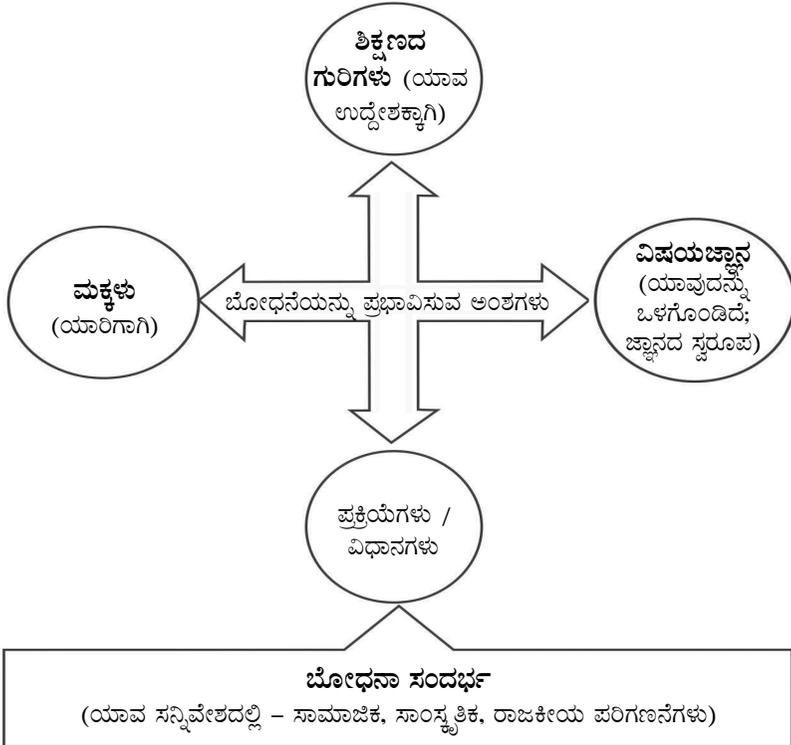
ಭವಿಷ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಲಾಭರಹಿತ ಇಲ್ಲವೆ ಲಾಭೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸರ್ಕಾರ, ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಕಲಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶದಂತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಚೋಡಣೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೋ ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಆಚರಣೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಗದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೋಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಕೂಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?

ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೋ ಅದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ 'ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯತೆ'ಯ (ಏನಾಗಿರಬೇಕೋ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನ ಎಂಬ) ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರು (ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ, ಅಂತಃಸತ್ವ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ) ಹೀಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾವಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಇತರರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಯೋಜಿತ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುವ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. 2005ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯತೆಯೆಂದರೆ - ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಇತರರ ಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು, ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿವೇಚನಾಯುತವಾಗಿ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಕಲಿಯಲು ಕಲಿಯುವುದು, ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮರುಕಲಿಯುವುದು, ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಾದ ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ, ಮಾನವ ಘನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ - ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಅಗತ್ಯ ಜ್ಞಾನ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಹಲವು ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆ (ಓದು, ಬರಹ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ), ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಗ್ರಹಿಕೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕ ಆಲೋಚನೆ, ಪರಸ್ಪರತೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಮನುಷ್ಯರೊಡನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂವಹಿಸುವುದು, ಮುಂತಾದುವು. ಶಿಕ್ಷಿತನಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆಯೂ ಹೀಗೆ ಬಾಳುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಅಥವಾ ಕೌಶಲವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆತ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಬೋಧನೆ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಬಲ್ಲುದು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ - ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆಯೇ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಯಾವ ಬಗೆಯದಾಗಿರಬೇಕು? ಈ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ ಏನಾಗಿರುತ್ತದೆ? ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಇಚ್ಛೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ? ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಅರಿವು, ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಹಿಸುತ್ತದೆ? (ಸಂಕುಚಿತ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ವಿನಾಶಕಾರಿಯೇ ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯತೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿದೆಯೇ?) ಯಾವ ರೀತಿಯ ವಿಧಾನಗಳು ಸೂಕ್ತ? ಇವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಲೇ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಇತರ ಮೂಲಭೂತ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸೋಣ.

ಮುಂದಿನ ಚರ್ಚೆ ಬೋಧನೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳು, ಪಠ್ಯ ವಿಷಯಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಹ-ಸಂಬಂಧದತ್ತ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಅಂಶಗಳು

ಬೋಧನೆಯ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಈ ಅಂಶಗಳ ನಡುವಿನ ಸಹ-ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಲೇಖನದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಂಕಶವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

2.1. ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷಯಜ್ಞಾನದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ

ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಗುರಿಗಳಾದ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇತರರ ಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಾದ ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ, ಮಾನವ ಘನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ; ಇಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿವೇಚನಾಯುತವಾಗಿ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದು; ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿ ಬಾಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು - ಇವು ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲ ಬಿಂದುವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದೈನಂದಿನ ಶಾಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾಷೆ, ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಏಳುತ್ತವೆ:

ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗಳು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಗಣಿತದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಜೀವನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದೇ?

ಒಂದು ವಿಷಯದೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳನ್ನು

ಸಾಧಿಸಲಾಗದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತೇವೆಯೇ?

ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಲು ಬೇರೇನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆ?

ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕವಷ್ಟೇ ನಾವು ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲಾರೆವು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದವರಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆವು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಿಲ್ಲ.

2011ರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರೊ ಮತ್ತು ಎಜುಕೇಶನ್ ಇನಿಶಿಯೇಟಿವ್ಸ್ ದೇಶದ ಐದು ಮಹಾನಗರಗಳ ಹಲವು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ 23,000 ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳು ಹೊರಬಂದವು:

4, 6 ಮತ್ತು 8ನೇ ತರಗತಿಗಳ ಶೇ.43ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೆಂಗಸರಿಗೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.

ಶೇ.50ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವವು; ಮತ್ತು ಇತರ ಧರ್ಮದವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಾರದು ಎಂಬಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪೂರ್ವನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ಶೇ.60ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಗುಳೆ ಬಂದವರು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ತಾರತಮ್ಯ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು.

ಕಸ ವಿಲೇವಾರಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಬಗೆಗಿನ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು 8ನೇ ತರಗತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ 4ನೇ ತರಗತಿ ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. (ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ 8ನೇ ತರಗತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವ್ಯಾಪಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು).

ಈ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ, ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಭಾವನೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬದ್ಧತೆ, ಪರಿಸರ ಕಾಳಜಿ - ಇವು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಲೆಯ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗದಿರುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ ಇಂಥ ಮನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುವ ಕಾರಣಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಇರುವುದು ಸತ್ಯ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಥವಾ ಪಠ್ಯವೊಂದೇ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಅತಿ ಎನಿಸಬಹುದು. ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಮಯ ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಬದಲಾವಣೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿ ಅಗತ್ಯ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ

ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯದ ಅಂಶವಾಗಿ ಕಲಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಏಕೆ ಬೀಳಬೇಕು?

ವಿಷಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೇವಲ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಷಯಗಳಾಗಿ ಕಲಿಸಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಉರುಹಚ್ಚಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಕ ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವ ಬದಲು ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳ ವಿಶಾಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿಯಬೇಕು. ಶಾಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತಸ್ತತ್ವವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಿ, ಆತ / ಆಕೆ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಬೇರೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಇವು ಯಾವ ರೀತಿ ಸಹ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳುಂಟಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಿಷಯ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಮಗ್ರ ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಜನಾ ವಿಧಾನ, ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಉತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ - ಇವು ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಈ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ವೀಕ್ಷಣೆ, ಅನುಭವ, ಪ್ರತಿಫಲನ ಕ್ರಿಯೆ, ಸಹಯೋಗ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಸಮರ್ಥಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನೆರವಾಗಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿದಾಗ ಜ್ಞಾನ ಕೇವಲ ಉತ್ಪನ್ನವೆಂಬ ಸಂಕುಚಿತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಆಳದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆಯೋಜನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಹಿಂದಿನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ವಿಷಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದರಷ್ಟೇ ಸಾಕೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯ ವಿಷಯ ಬೋಧನೆ ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ, ಸಂವೇದನೆಗಳಂಥ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲದು? ಎನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆ.

2.2. ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ

“ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗದು, ಅವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ಹಲವು ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕೇವಲ ವಿಷಯ ಬೋಧನೆಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೂ ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಮಾತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ. ನಿಜ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವುದು, ಸ್ವ-ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ

ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುವುದು, ಪೂರಕ ತರಗತಿಕೋಣೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಂಟು, ಶಾಲಾ ವಾತಾವರಣ, ಶಿಕ್ಷಕನ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳ ಕುರಿತು ಶಾಲೆಯ ಬದ್ಧತೆ, ಪೋಷಕರನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮುಂತಾದವು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದುವ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳ ನಿಜ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನೆರವಾಗಬೇಕು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು ಪೊಸಿಷನ್ ಪೇಪರ್ ಸಹ ಮಗುವಿನ ಶಾಲಾ ಜೀವನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಸಮಗ್ರ ಅನುಭವವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ; ಆ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಒಬ್ಬ ಸಕ್ರಿಯ, ಉತ್ಪಾದಕ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಪ್ರಜಿಯಾಗಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

2.2.1. ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಓರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕ, ಆತ ಎಷ್ಟೇ ಉತ್ತಮನಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೇಲಿನ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಹಲವು ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವನೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಯಾರು ಹೊಣೆಯಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವೊಂದು ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ? ಉತ್ತರ ಸರಳ; ಅದು ಶಾಲೆಯೇ. ಶಾಲೆಯೇ ಸಮಗ್ರ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅವಶ್ಯಕ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ, ಶಾಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶಾಲಾ ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಅಂಕ ಗಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ; ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕ ಕಲಿಕೆಗೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿ; ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮನೆಗಲಸ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಲುಗಿ, ಕಲಿಕಾ ಪಯಣದಲ್ಲಿ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಆಡಳಿತ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

2.2.2. ಸಂಬಂಧಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಆರ್. ಎಸ್. ಪೀಟರ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ “ಶಿಕ್ಷಣ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಸಮಾಗಮವಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.” ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳು, ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ವಿಧಾನಗಳ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ

ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಸಂವಹನ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಿತವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗದು. ಮಕ್ಕಳ ಬಗೆಗಿನ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾಳಜಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರಲು ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 30ರಿಂದ 40 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದು, ಶಿಕ್ಷಕ 40-45 ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯದ ಪಾಠವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ ಮತ್ತು ನಿಗದಿತ ಪಠ್ಯಸೂಚಿಯನ್ನು ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದೂ ವಿಧಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಡೆಯ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು 2005 ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಗು ಸ್ನೇಹಿ ಶಾಲೆ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಚನಾವಾದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವಾಗಲು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳು, ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋ ಇಂಗಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೆ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. “ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿ ಆ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕ ತನ್ನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.”

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಶಿಕ್ಷಕನ ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಒಡನಾಟ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ವರ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರ್ಕರ್ ಪಾಮರ್ ಪ್ರಕಾರ, “ನಾವೇನಾಗಿರುತ್ತೇವೋ ಅದನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತೇವೆ.” ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಮನೋಭಾವ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಮನೋಗತ ಮುಂತಾದವು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ, ಗೌರವ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಯ ಭಾವದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಪರಸ್ಪರ ಅಪ್ರಭಾವ ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು, ಬೇಗುದಿ-ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾದ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣಾ ದಾಖಲೆಗಳು, ತರಗತಿ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಆರೈಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇತರರ ವರ್ಣ,

ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ನಿಜ. ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಅವರೊಂದಿಗೂ ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಬೆರೆಯುವ ಗುಣವನ್ನು ಮಗುವಿಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕು. ಇದು, ತರಗತಿಯ ಹೊರಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಹಸ್ತ ಚಾಚುವ ಉದಾರತೆ ಮತ್ತು ಬಯಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಉದಾರತೆಯನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ತನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಿಗೂ, ವಿಕಲಚೇತನರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅಪರಿಚಿತರಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಿದಾಗ ಶಾಲಾ ವಾತಾವರಣ ಪರಸ್ಪರ ಮಾನವೀಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪೋಷಣೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತದೆ.”

ಶಿಕ್ಷಕನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಭಾಷೆಯ ಮುಖೇನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗದು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇತರರೊಂದಿಗಿನ ಹಲವು ಒಡನಾಟಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸುಪ್ತ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಬೇಕಿದ್ದರೆ ವಿಸ್ತೃತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಚಯ, ನಿರಂತರ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತುತ.

3. ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸದ ಬೋಧನಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು

3.1. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ತರಬೇತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತರಬೇತಿಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಯಂತೆ ನಿಗದಿತ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಗುರಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿದವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ, ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾ. ಕಾರು ಚಾಲನೆ, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಮುಂತಾದವು. ಅದೇ ರೀತಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಬರವಣಿಗೆ ಅಥವಾ ಮಗ್ಗಿ ಕಲಿಯುವುದು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾದರೆ ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರು ಚಾಲನೆಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೇ? ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಕಾರನ್ನು ಚಲಿಸಲು ಕಲಿತು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಿಸಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಳ್ಳೆಯ ತರಬೇತಿಯಾದರೆ ಬಹುಶಃ ಕಾರು ಕೆಟ್ಟುಹೋದಾಗ ಅದನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ರಸ್ತೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕಲಿಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂದರ್ಭವಾದರೆ, ಕಾರು ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬುದೇ (ಅಗತ್ಯತೆ) ಮೊದಲನೆಯ.

ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬತ ಅದನ್ನು ಕಲಿತರೂ ತಾನಿರುವ ಸಮಾಜದ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ? (ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಪರಿಸರ ಸಂಬಂಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ). ಅವನು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾರನ್ನು ಚಲಿಸಲು ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಈ ರೀತಿಯ ಶೋಧನೆಯಿಂದ ಕಾರು ಚಾಲನೆಯ ಕಲಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇದರಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಗಮನಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳ ವಿಶಾಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆಯೂ ತರಬೇತಿ ನಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಿತರಾದವರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದೇ? ಬಹುಶಃ ಆಗದು.

3.2. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಬಲವಂತದ ನಿಯಂತ್ರಣ (ಕಂಡೀಷನಿಂಗ್)

ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೆರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾದ ಬಲವಂತದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹೇರಿಕೆಗಳಿಂದ (ಇನ್ಟಾಕ್ಟಿವೇಶನ್) ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೆಂಬ ಸಬೂಬಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಾವು ಕೆಲವು ಚಟಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ, ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಹುರಿದುಂಬಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸೇರಿವೆ. ಉದಾ: ಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಉರು ಹಚ್ಚಿಸಿಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನಾವುದೋ ತಂತ್ರವನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು.

ಹೀಗಾದರೆ ಆಳವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನಶೀಲ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನೂ, ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದು ಸರಿ ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಲಾರದೆ, ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಆಯಾಮದಿಂದ ನೋಡಲಾರದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ, ಪೂರ್ವನಿಯಂತ್ರಿತ ಇಲ್ಲವೇ ಯಾಂತ್ರಿಕ ರೀತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

3.3. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹೇರಿಕೆ (ಇನ್ಟಾಕ್ಟಿವೇಶನ್)

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹೇರಿಕೆಯನ್ನು ಬಲವಂತದ ನಿಯಂತ್ರಣದ ವಿಶೇಷ ರೂಪವಾಗಿ

ನೋಡಬಹುದು. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಹೇರುವುದೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ 'ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು' ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿಸಿ, ಬೇರಾವ ಅಂಶವೂ ಆ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸದಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ವಾದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿವೇಚನಾರಹಿತವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಲಿತದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಂಬಿಕೆಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೇರೂರಿ, ತಾವು ನಂಬಿರುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು, ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. "ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವುದೇ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬಾರದೇ?" ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಜಾಯಿಷಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿದರೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾದರೆ ಹಾಗೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರಣ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅದನ್ನು ಕಲಿಸಬಹುದು.

ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಶಿಕ್ಷಕರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿತಿರದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅವರು ಕೆಲವು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ, ಸಮುದಾಯ, ಪರಿಸರ, ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಊಹೆಗಳು ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಗೊತ್ತುಪಾಡುಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾರಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರದೆ ಈ ಊಹೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಡ್ಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಶಾಲೆಯೊಂದೇ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಈ ಪೂರ್ವಗೊತ್ತುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವೊದಗಿಸುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಗುರುತರವಾದುದು.

4. ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳು (ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರಂತರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ)

ನೀತಿ ನಿರೂಪಣಾ ವರದಿಗಳು "ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಗತಿ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಇಂಥ ಘನವಾದುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಮೇಲ್ನುಟ್ಟಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಶೋಧನೆಯೂ

ಸಹ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆಯೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೋಧನೆ ಕುರಿತ ಇಂತಹ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ನಾವು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು / ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಲೋಕನ, ಪ್ರತಿಫಲನ, ಸ್ವ-ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ:

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾಣ್ಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ?

ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳು, ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನ, ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ (ಬೌದ್ಧಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಆಯಾಮಗಳು) - ಇವುಗಳ ಸಹ-ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅವರ ವಾಸ್ತವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲೇ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ನಾವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ?

ಭಾವಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಚಿಂತನಶೀಲ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಊಹೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳ ಬಗೆಗಿರುವ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ?

ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿದವರನ್ನಾಗಿ ನಾವು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ?

ಜ್ಞಾನಸೃಷ್ಟಿ ಒಂದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ -ಕಲಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾನುಭವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂರಚನೆಯಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ?

ಸ್ವಯಂ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದಿರಲು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿವೆಯೆಂದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಎಂಥ ಪರಿಶ್ರಮ, ಎಷ್ಟು ಕಾಲಾವಧಿ, ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ?

ಸೇವಾ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ನಿರತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸೇವಾ ಪೂರ್ವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಯಾರಿಸುವ ಪಠ್ಯಯೋಜನೆ, ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನಾ ತರಗತಿಗಳು, ಬರೆಯುವ ಪ್ರತಿಫಲನಾ ದಿನಚರಿ - ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು

ಆಚರಣೆಯನ್ನೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳ ಮಾನದಂಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಮನುಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡುವಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾರ್ಪಾಡಾದ 'ಗುರುಚೇತನ'ದಂಥ ಸೇವಾನಿರತ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ಹಂತದ ಮಾಸಿಕ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಸಭೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಳಸುವ ವಿಧಾನಗಳು ಬಹುವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆಯೇ? ಎಂತಲೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ' ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾಣ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತ ಮೇಲಿನ ಆಲೋಚನೆಗಳಂತೆ ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮರುರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನೆ

National Curriculum Framework.(2005). New Delhi: NCERT (National Council of Educational Research and Training).

1. Position paper on Teacher Education for Curriculum Renewal. In National Curriculum Framework 2005 New Delhi: NCERT.
2. NCF. (2005). Position Paper: Aims of Education. New Delhi: NCERT.
3. National Curriculum Framework For Teacher Education . (2010). New Delhi : NCERT.
4. The Teacher and Society, Chattopadhyaya Committee Report (1983-95), MHRD, GOI.
5. Khora, S. (2011). Education and teacher professionalism: Study of teachers and classroom processes. Jaipur: Rawat Publications
6. Elements of a model of effective teachers, 2005. J. Cripps Clark and J. Walsh,
7. Universal Human values and Professional ethics, 2008 Ganesh Bagaria, RR Gaur,
8. Jennings, P & Greenberg, M T (2009) The Prosocial Classroom : Teacher Social and Emotional Competence in Relation to Student and

Classroom Outcomes; Review of Educational Research, Vol. 79, No. 1 (Mar. 2009), pp. 491-525

9. From Classroom to Aims, by R Dhankar, modified part of National Focus Group Paper on 'Curriculum, syllabus and textbooks', NCERT
10. Teaching from Philosophy of Education - Key Concept, by Christopher Winch and John Gingel, 2nd edition, Routledge,
11. Philosophical Models of teaching by Israel Scheffler from The Concept of Education Ed. R S Peters, Routledge, Reissued 2010
12. An Introduction to Philosophy of Education (4th Edition) by Robin Barrow and Ronald Woods, Routledge, 2006
13. 'Teaching' R S Peters and Hirst, from The Concept of Education Ed. R S Peters, Routledge, Reissued 2010

ಶಿವಶಂಕರ ಕಾಂತ್ಯೇಷ : ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ವಾಯುಪಡೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಜೀವನ ಆರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಹಲವು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಪರ್ಕ: siva.viridus@gmail.com

ಎಸ್. ವಿ. ಮಂಜುನಾಥ್ : ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವೀಧರರು. ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಇವರು ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಾಯಕತ್ವ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಅನುವಾದ ಉಪಕ್ರಮದ ಸಹನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿರುವ ಇವರು ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಪರ್ಕ : manjunath@azimpremjifoundation.org